

บทที่ 4

บทแสดง แสง สี เสียง ตำนานบุญสร้างถู่ บ้านยางถู่ อำเภอรวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด

การสร้างบทแสดง แสง สี เสียง ตำนานบุญสร้างถู่ บ้านยางถู่ ตำบลมะอี อำเภอรวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ดนี้ มีจุดประสงค์เพื่อนำไปใช้แสดงในงานประเพณีบุญสร้างถู่ ของชาวบ้านยางถู่ โดยจะใช้การแสดงเป็นสื่อ เพื่อเผยแพร่ชื่อเสียงของจังหวัดร้อยเอ็ด ตลอดจนประวัติความเป็นมาของปรากฏการณ์บ้านยางถู่ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้รวบรวมข้อมูลจากเอกสารและข้อมูลภาคสนาม แล้วนำมาเรียบเรียงขึ้นใหม่โดยจะยึดองค์ประกอบของการแสดง ดังหัวข้อต่อไปนี้

- 4.1 ประวัติความเป็นมา
- 4.2 โครงเรื่องย่อ
- 4.3 การแบ่งฉาก และลำดับเหตุการณ์
- 4.4 บทการแสดง แสง สี เสียง ตำนานบุญสร้างถู่
- 4.5 คนตรีและเพลง
- 4.6 ตัวละคร
- 4.7 ลักษณะเครื่องแต่งกายของตัวละคร

4.1 ประวัติความเป็นมา

การสร้างบทแสดง แสง สี เสียง ตำนานบุญสร้างถู่บ้านยางถู่นี้ ผู้วิจัยได้รับการขอร้องจากตัวแทนคณะกรรมการจัดการแสดงประเพณีบุญสร้างถู่ของชาวบ้านยางถู่ ที่จัดสืบทอดกันมานานซึ่งจะอยู่ในช่วงวันที่ 13 – 15 เมษายน ของทุกปีและในปี พ.ศ.2550 นั้น คณะกรรมการต้องการจะส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดร้อยเอ็ด จึงได้รับความร่วมมือจากจังหวัดร้อยเอ็ด และองค์การการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย จะจัดอย่างยิ่งใหญ่กว่าทุกปี โดยมีข้อกำหนดว่าจะต้องเกี่ยวข้องกับตำนานบุญสร้างถู่ หรือบุญสงกรานต์เท่านั้น และเป็นปีมหามงคลครบรอบ 80 พรรษาที่องค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ภูมิพลอดุลยเดช เข้าไว้ด้วย ดังนั้น ผู้วิจัยนำเอาหลักการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามาแทรกไว้ แต่ส่วนสำคัญที่เกี่ยวข้องกับตำนานสร้างถู่บ้านยางถู่ เป็นประเพณีฮีตสิบสอง คือประเพณีบุญสงกรานต์ ซึ่งมีในตำนานนิทาน เรื่องกบิลพรหมตามปริศนาราศีมนุษย์ กับธรรมบาลกุมาร ตลอดจนเกร็ดประวัติศาสตร์

ชาวบ้านอ้างไว้ว่า ณ ที่แห่งนี้คือพระเจ้าชัชรมันที่ 7 และบริวารเคยเสด็จมารักษาโรคเรื้อนของ พระองค์ไว้ด้วย แต่เป็นที่น่าเสียดายว่า บทการแสดงนี้มีได้นำออกแสดง ณ สถานที่ดังกล่าว เพราะมีปัญหาอุปสรรคของคณะผู้จัดงาน ผู้วิจัยเห็นว่า ผลงานนี้ควรนำออกเผยแพร่ในลักษณะ การวิจัย จึงได้นำมาปรับปรุง เพื่อให้ผู้สนใจได้ศึกษาและนำไปแสดงต่อไป

4.2 โครงเรื่องย่อ

มีเรื่องเล่าว่า พระเจ้าชัชรมันที่ 7 เป็นกษัตริย์เขมร องค์สุดท้ายก่อนที่วัฒนธรรมขอม จะเสื่อมทรามลง พราหมณ์ผู้ใหญ่นำบุตรพระองค์ให้สร้างถู่ หรือ ไรศยศาลไว้เป็นจำนวน มากสำหรับผู้เดินทางไปสักการะที่ปราสาทเมืองพระนครหลวง ที่แห่งนี้นอกเหนือจากจะเป็น โรงพยาบาลรักษาผู้เจ็บป่วยแล้ว ยังเป็นที่ประกอบพิธีสงฆ์พระพุทธรูป โสฬศยคุรุไพฑูรย์ประภา อันศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งสามารถคลบลัดดาลให้ผู้เจ็บป่วยบรรเทาและเหือดหาย พระองค์ได้เสด็จมาเป็น ประจำทุกปีในช่วงกลางเดือนเมษายน ซึ่งจะตรงกับบุญสงกรานต์ จากคุณงามความดีที่พระเจ้า ชัชรมันที่ 7 ที่ได้ทรงกระทำเพื่อมวลมนุษย์นี้ พระสวามีเจ้าผู้เป็นใหญ่ได้เสด็จมาท่ามกลางเหล่า เทวดา – นางฟ้า และกล่าวสรรเสริญพระองค์จึงโปรดให้เหล่านางอัปสร ร่ายรำ แซ่ซ้องสดุดี

ต้นเหตุประเพณีสงกรานต์ของไทยนั้นได้รับอิทธิพลสืบเนื่องมาจากลัทธิศาสนาฮินดู มีเรื่องเล่าว่า ท้าวทิลพรหมได้ทำให้ธรรมชาติกลับคืนมาหลังจากที่ 3 ของมนุษย์เป็นเค็ม พันด้วยชีวิต แต่ศีรษะพรหมจะทิ้งไว้ในอากาศ น้ำ และดินไม่ได้ จึงมีรับสั่งให้ธิดาทั้ง 7 นำพาน แวนฟ้ามารองรับไว้ ซึ่งจะมีการกำหนดหน้าที่ไว้ว่า ถ้าวันสงกรานต์ตรงกับวันโคธิตาทั้ง 7 จะต้องปลัดเปลี่ยนกันมาอัญเชิญพระเศียรของพระบิดาแห่งเวียนรอบเขาพระสุเมรุ แล้วนำไป เก็บไว้ในถ้ำซึ่งจะปฏิบัติเช่นนี้ทุกปี

ในปีนี้เป็นปีชวด (หนู) และตรงกับวันอาทิตย์ หน้าที่ของธิดาของท้าวทิลพรหมก็ คือ นางทงษะเทวี และนอกจากนี้ยังเป็นปีมหามิ่งมงคล ที่องค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ภูมิพลอดุลยเดช ทรงครองราชย์ครบ 80 พรรษา พระองค์ทรงกอปรปรณียกิจ เพื่อปวงชนชาว ไทย อเนกอนันต์ โดยเฉพาะ โครงการไร่นาสวนผสม และเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อขจัดปัญหา ความยากจนให้แก่พี่น้องชาวไทย จึงสมมุติให้ธิดาทั้งเจ็ดของท้าวทิลพรหม หรือเทวีสงกรานต์ ทั้งเจ็ดออกมาร่วมแซ่ซ้องสดุดี องค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ภูมิพลอดุลยเดชให้จงทรง พระเจริญยิ่งยืนนานตลอดไป

4.3 ลำดับฉากและลำดับเหตุการณ์

จะได้เรียงลำดับฉากและเหตุการณ์ในแต่ละฉากไว้ดังนี้

ฉากที่ 1 อับสรเทวีสคูตีพระเจ้าชัยวรมันที่ 7

ฉาก - สวรรค์ชั้นไกรลาส

เหตุการณ์ในฉาก - องค์พระศิวะเจ้าผู้เป็นใหญ่ ได้ทราบถึงกฤษฎาธิการของพระเจ้าชัยวรมันที่ 7 ที่ทรงมุ่งมั่นประพฤติปฏิบัติชอบในศาสนาฮินดูและพุทธศาสนานั้นและทรงโปรดให้เหล่าบริวารทั้งหลายสร้างคู หรือโรคยาศาลไว้ริมทางมากมายทั้งสี่ทิศ ให้มุ่งตรงไปยังปราสาทเมืองพระนครหลวงเพื่อสำหรับพักอาศัยรักษาโรคภัยไข้เจ็บให้ประชาราษฎร พระศิวะจึงมีรับสั่งให้นางอับสร่าร่ำรำเซ่แห่งองค์สคูตีคุณงามความดีแก่พระเจ้าชัยวรมันที่ 7

ฉากที่ 2 บุญสร้างคู สู่ความเชื่อชาวประชา

ฉาก - สวรรค์ชั้นไกรลาส

เหตุการณ์ในฉาก - พรามหนผู้ใหญ่กราบทูลแนะนำให้พระเจ้าชัยวรมันที่ 7 สร้างคูหรือโรคยาศาล แล้วจึงนำเสด็จ มาสร้างน้ำพระพุทธรูปโกลีชัยคุรุไพฑูรย์ประภา เนื่องในวันขึ้นปีใหม่หรือตรุษสงกรานต์ กลางเดือนเมษายนของทุกปี เพื่อความเป็นสิริมงคลแก่พระองค์ และพสกนิกรให้อยู่เย็นเป็นสุขมีการและเล่นสนุกสนาน

ฉากที่ 3 สรวงสวรรค์ทิพย์พิมานเทวีศรีสงกรานต์

ฉาก - สรวงสวรรค์ชั้นฟ้า

เหตุการณ์ในฉาก - นางทงษะเทวี นั่งประทับบนหลังพยัคฆา เชิญพระเสียรของท้าวกบิลพรหม พระบิดาออกมาพร้อมเหล่าบริวาร เนื่องในวโรกาสอันมีมงคล ที่องค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ภูมิพลอดุลยเดช ทรงครองสิริราชสมบัติครบ 80 พรรษา และพระองค์ได้ทรงก่อรูปพระกรณียกิจ อเนกอนันต์มากมาย เพื่อประโยชน์สุขของพสกนิกรชาวไทยทั่วหน้านั้น เทวีศรีสงกรานต์ทั้ง 7 จึงออกมาร่ำรำร่วมสคูตี และถวายพระพรชัยให้พระองค์จงทรงพระเจริญยิ่งยืนนานตลอดไป

กำหนดตัวละครสำคัญในแต่ละฉาก

ในแต่ละฉากจะมีตัวละครตัวเอกและตัวประกอบ ดังนี้

ฉากที่ 1 พระอิสวรร พระอุมา พระนารายณ์ พระพรหม เทวดา – นางฟ้า ข้าง 4 องค์ และนางอัปสร 8 องค์

ฉากที่ 2 พระเจ้าจักรวรรดิ 7 มเหสี พราหมณ์ อำมาตย์ ข้างละ 2 – 4 คน เสนา ข้างละ 2 – 4 คน นางสนม 4 องค์ นางกำนัล 8 องค์ ชาวบ้านชาย – หญิง และเด็ก ตามเห็นสมควร (เพื่อเล่นการละเล่น)

ฉากที่ 3 นางทงษะเทวี และเทพีสงกรานต์อีก 6 องค์ เทวดา – นางฟ้า ถือ พัด โบก, จามร, ธงเครื่องสูง และคนรกรรพี เล่นดนตรี มีเทพบุตร เชิญพานพระศิษย์ของท้าวทิลพรหม จัดเป็นขบวนแห่ เหาะออกมาและฉากนี้ เทพีสงกรานต์ทั้ง 7 ก็จะพื่อน เทวีศรีสงกรานต์ถวาย พระพรพระภูมิพล

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

โสรจสงครงคาศาย	ทั้งหญิงชายชาวพารา
๑เนื่องวันขึ้นปีใหม่	อินดูได้ประพศติมา
ขจัดสิ้นซึ่งโรคา	ด้วยฤทธาโกสัชชยองค์
แม้วันจะผันผ่าน	พันปีกาลมิเสื่อมลง
นาฏกรรมไทยธารง	ปวงท่านจงสำราญเทอญ

- คนตรีบรรเลงเพลง -

ปล่อยควัน (Smoke)

- เปิดไฟสลัว -

- เทวดา - นางฟ้าถวายบังคม -

- อ่านโคลงสารนา -

๑ กล่าวถึงเมืองสวรรค์ฟ้า	อิสราผู้ยิ่งใหญ่ นั้นแหละ
เพ็ญเป็นเจ้าอยู่ฟ้า	สามโลกถ้วนขึ้นชม
ทั้งฝูงเทพใหญ่น้อย	เรียงล้อมพระอิสวร
พากันขอมืออนบ	ไหว้พระเหนือหัวเจ้า
๑ เพ็ญได้รู้เหตุแจ้ง	แหล่งคนในโลกกุ่ม
ว่าพระชัชรมันเพ็ญได้	สร้างกู่แก้วบุชา
ให้มีทุกทิศแคว้น	เข้าสู่แดนขอมเขต
นครวัด ใหญ่กว้าง	นครหลวงเต้าสุโธง
เขาได้สมมุติตั้ง	เขาสุเมรุเทวโลก
คนหลังเขาลิ้นลิ้น	มาไหว้เฮ็ดแต่บุญ
หวังบุญหุ้ย	ชูดนไปภพหน้า
ได้มาเสพสุขช่วม	สวรรค์ฟ้าช่วมพระองค์
๑ อันว่าองค์อินศวรเจ้า	เอือนเอ่ยอัปสร
สาวสวรรค์งามอน	ให้ย้ายองค์เวยพื่อน
คนชรพรท้าว	พิณเสพเสียงประสาน
คีตศิลป์	เอ่ยเสียงโสร้อง
ซ้องแคนดุ่ม	เสียงคังฟังม่วน
ให้ยกย่อง	วรมันเจ้าเฮ็ดดี นั้นเคื้อ

ระบำอปราเทวีสดุดีพระเจ้าชัยวรมัน

- คนตรีนำทำนองเพลงกันตรึม 2 เที้ยว -

- ร้องเพลงกันตรึม -

๑ อับสรานังคมคัล รับศิวะพลันพร้อมกัน ไคลคลา (ซ้ำ)

ฝ่ายฟ้อนรำรำเม่งามข้าช่างรำ โสภาสรรเสริญบูชาขึ้นศรัทธาวรมันภูมิ (ซ้ำ)

- คนตรีรับ 1 เที้ยว -

๑ แคนดินถิ่นขอมรุ่งเรือง สุขเนาว่าเนื่องวรมันทำดี (ซ้ำ)

สร้างภู่อ่าวไว้ให้คนได้ ใช้พักกายี รักษาคนที่เจ็บป่วยกายีหายให้ชุ่มเย็น (ซ้ำ)

- คนตรีรับ 1 เที้ยว -

๑ บ้านกู่เป็นภูมิสถาน พระเคยกอร์ปการสงลงวารี (ซ้ำ)

บุญสงกรานต์สุขสราญมาหลายร้อยปี ร่วมประเพณีให้น้องพี่ร่วมยศ

สมใจ (ซ้ำ)

- คนตรีรับ 1 เที้ยว -

๑ พวกเขาหม้ออุปสร กราบวิงวอนพระองค์ผู้ใหญ่ (ซ้ำ)

ให้ทุกทุกคนสิ้นภัยพ้นสุขสันต์ทั่วไทย ต้องการสิ่งใดสบสมใจได้ทุกท่าน

เทอญ (ซ้ำ)

- คนตรีรับ 2 เที้ยว -

- ผู้แสดงรำเข้าโรง -

- ปิดไฟ -

ฉากที่ 2

ทรงปรารภค้ำชูความเชื่อปวงประชา

ฉาก - ปรารภค้ำชู

ตัวละคร - พระเจ้าชัยวรมันที่ 7 มเหสี นางสนม 4 องค์ นางกำนัล 8 คน

เสนา - อำมาตย์ 8 - 16 คน, พราหมณ์ และชาวบ้าน ประมาณ 20 คน

เหตุการณ์ในฉาก - พราหมณ์ผู้ใหญ่กราบทูลแนะนำให้พระเจ้าชัยวรมันที่ 7 สร้างคู่อหรือ อโรคยาศาลแล้วจึงนำเสด็จ มาสร่งน้ำพระพุทธโกสัชชยคุรุไพฑูรยประภา เนื่องในวันขึ้นปีใหม่หรือ ทรุษสงกรานต์ กลางเดือนเมษายนของทุกปี เพื่อ ความเป็นสิริมงคลแก่พระองค์ และพสกนิกร ให้อยู่เย็นเป็นสุขมีการละเล่นสนุกสนาน

-คนตรีบรรเลงทำนองเขมร-

-เปิดไฟสลัว-

-ปล่อยควัน-

พระเจ้าชัยวรมันที่ 7 และบริวารเดินออก

ทางด้านขวาของเวที และไปไหว้พระพุทธ โกสัชชยคุรุไพฑูรยประภา

อ่านโคลงสาร

○กล่าวถึงองค์พระเจ้า

ชัยวรมันเป็นใหญ่

ขอมเมืองใต้

เป็นเจ้าแห่งคน

ใต้เสด็จพร้อม

มเหสีนางนาฏ

สนมนางน้อย

กำนัลเฝ้ามากมี

อำมาตย์ท้าว

เสนาน้อยหนุ่ม

อีกไพร่ฟ้า

หลังเข้าสู่โอง

ปรารภค้ำก้า

อโรคยาสร้างก่อ

เพื่อสร่งน้ำ

เคยเยื้องชูปี

เมษาเข้า

กลางเดือนครบขวบ

ทุกปีดั้น

เสด็จคั่นคั้งเคย

หวังเพ็งไต้

พุทธโกสัชชย์

อัถษากัษ

โรคาตุญสิ้น

ทั้งทวยราษฎร์

๑ พอแต่มาถึงแล้ว

พระกราบไหว้

ตาพรหมณ์เฒ่า

สังข์เสียงฆ้อง

สรรเสริญท้าว

เจ้าโลกา

สร้างโศกฮ้อน

อุคมด้วย

ปู่หลาน้ำ

เงินคำกอง

กินทานซื้อ

แตกเงงอก

๑ พราหมณ์กะเอาบวชน้ำ

สรงคงคา

มเหสีไหว้

ฝูงข้าทาส

แล้วเล่นน้ำ

เขาเขียกเอ็น

คิดว่าเมษาฮ้อน

เล่นม่วนสุข

บ่สู้มือ

ปรากฏมี

พากันเล่น

ซักคะเยอ

ชาวพุทธเจ้า

น้ำจี่มีน

สุขสิ้นชู้คน

ถูกต้องปราสาท

พระเจ้าบ่านาน

อ่านโองการม่วน

ประโคนเข้าใส่กัน

มหาเทพทั้งสาม

คลสุขชาวโลก

โพบภัยชู้อย่าง

ข้าวน้ำบ่เงิน

หมากไม้ธัญญา

มากมายหลายสิ้น

สี่บบุญบ่เสียง

หลายสิ้นบ่หมัด

ดักส่งเหนื่อหัว

พระโกสัชย์เจ้า

สรงตามงามคลอง

หลังเข้าชู้คน

สาคสรงเขินเยื้อง

สงกรานตั้นนั้นเกิดมี

น้ำสว่างสรงเขิน

สี่บมาถึงนี้

เกิดแต่ยามได้

คังเป็นเคื้อทำน

ปิดตาตีหม้อ

ขันเล่นแข่งกัน

เก็บมาลาควงดอก

สรงเจ้าพุทธองค์ นันแห่แล้ว

- พระเจ้าชัยวรมัน รัชกระบวยน้ำจากพราหมณ์สร้างภู่มเหสี และบริวารทั้งหลายทำตาม พากันเล่นชกคะเข๋อ, ปิคดาตีหม้อ และเล่นสาคน้ำกันเล็กน้อย แล้วทุกฟ่อนรำพร้อมกัน

-เพื่อนบูชาพระพุทธ ไก่สัชน์-

-ตีฆ้อง 3 ครั้ง-

-คนตรีนำทำนองสรภัญญ์ 2 เที้ยว-

-ร้องทำนองสรภัญญ์อีสาน-

ไหว้องค์คุณพระพุทธ (เช้า)	สูวิสุทธิศาสตร์
ไหว้ธรรมนำเทศนา (เช้า)	สอนโลกให้สูงเฮือง (คนตรีรับ)
ไหว้สงฆ์ผู้ประเทือง (เช้า)	ศิษย์สืบเนื่องพุทธองค์
ไหว้สิวะวิษณุกษงค์ (เช้า)	องค์พรหมมาบูชาก่อน (คนตรีรับ)
ไหว้ไก่สัชน์ฤทธิรอน (เช้า)	คลนำพรสิ้นทุกข์ภัย
เจ็บป่วยและเป็นไข้ (เช้า)	ให้สูญไปจากกายา (คนตรีรับ)
วรมันท่านปรารถนา (เช้า)	ปวงประชาสุขสมใจ
บ้านเมืองของทรงชัย (เช้า)	ให้ร่มเย็นและสมบูรณ์ (คนตรีรับ)
ไร่นาข้าวพื้นพูน (เช้า)	คุณเงินทองเมืองนงมา
ได้ดั่งสมปรารถนา (เช้า)	สุขหรรมานิรันดร์เทอญ (คนตรีรับ)

-คนตรีรับทำนองสรภัญญ์ ต่ออีก 2 เที้ยว-

ผู้แสดงทั้งหมดเดินเข้า

-ปิดไฟ-

ฉากที่ 3

สรวงสวรรค์ทิพย์พิมานเทวีศรีสงกรานต์

ฉาก - สมมุติเป็นสรวงสวรรค์ (ขบวนแห่ศีรษะท้าวกบิลพรหม)

ตัวละคร - ธิดาสงกรานต์ประจำปี เหล่าเทพบุตร – เทพธิดา ชาวฟ้าทั้งหลาย กนธรรพ์
เล่นดนตรี อัญเชิญศีรษะของท้าวกบิลพรหม

เหตุการณ์ในฉาก - นางทงษะเทวี นั่งประทับบนหลังพยัคฆา เชิญพระเศียรของท้าวกบิลพรหม
พระบิดาออกมาพร้อมเหล่าบริวาร เนื่องในวโรกาสอันมีมงคล ที่องค์พระบาท สมเด็จพระ
เจ้าอยู่หัวฯ ภูมิพลอดุลยเดช ทรงครองสิริราชสมบัติครบ 80 พรรษา และพระองค์ได้ทรง
กอร์ปพระกรณียกิจ อเนกอนันต์มาถวาย เพื่อ ประโยชน์สุขของพสกนิกรชาวไทยทั่วหน้านั้น
เทวีศรีสงกรานต์ทั้ง 7 จึงออกมาร่ำรำร่วมสกุติ และถวายพระพรชัยให้พระองค์จงทรงพระเจริญ
ยิ่งยืนนานตลอดไป

- คนตรีบรรเลงเพลง-

ปล่อยควัน (Smoke)

-เปิดไฟ-

-ขบวนแห่นางสงกรานต์ออกมากลางเวที-

อ่านโคลงสาร

๐ฮอดสงกรานต์ปีนี้

ปีหนูคือปีชวด

ตรงวันอาทิตย์อ้อยจ้อย

ทงษะนั้นแห่งเวร

เชิญเอาเศียรของท้าว

กบิลพรหมพระพ่อ

วนเขาสุมารุสามารถ

เสร็จแล้วแม่นพิธิ

เทพชั้นฟ้า

ผู้เหตุมงคล

แปดสิบปีภูมิพล

กษัตริย์ไทยครองราชย์

เพิ่นกอร์ปตั้ง

ทศพิชราชธรรม

ราชกิจเหนือคน

หวังให้ไทยแข็งแกร่ง

สับสนสร้าง

ชู้คนบ่เงินขาด

ผสมเกษตรพร้อม

ปลูกไม้ได้กิน

เพียงพอนั้น

เศรษฐกิจเพิ่นว่า

ชาวบ้านเจ้า

ขยันให้เฮ็ดกิน

อย่าคิดโลก	ร่ำรวยเกินฝัน
เฮ็ดแต่ใส่ปากท้อง	เหลือแล้วค่อยขาย
ความนี้ดีเหลือล้น	เทพคาโฮส่อง
สิสมมุติเหตุให้	เจ็ดพระนางน้อยชื่นชม
ลูกกบิลพรหมท่านทำว	ก่อนแพ้ธรรมบาล
ให้ออกมาเพื่อนรำ	สรรเสริญให้พระพ่อกุมิพล
คลไทยเฮา	มาอ่วมชร้องให้ม่วนอิน นั้นแหละ

-เพื่อนเทวีศรีสงกรานต์ถวายพระพรพระกุมิพลฯ-

-นางสงกรานต์ทั้ง 7 ออกรำ-

-คนตรีนำทำนองตั้งหวาย 2 เที้ยว-

-ร้องทำนองตั้งหวาย-

๐ โอนอข้าขอขอ	ไหว้ศรัทธน์เจ้า
สมมุติเค้าเทพีสงกรานต์	มาเฮ็ดการอ่วยแขนแพนพื่อน
ชมชื่นสะออนงานบุญเฮานี้	ประเพณีบ้านกู่เคื้อท่าน
อย่าเคียดฉั่นฮึดคองเฮานี้	จงสามัคคีฮักษาเอาไว้

(ไทยเฮาเอย เขือก เขือก เขือก เขือก)

-คนตรีรับ 1 เที้ยว-

๐ ไ้ย้นอมีอนี้แม่น	งานบุญสร่งกู่
วรมันนำสู่ สร่งกู่แฮกเค้า	เว้าสืบมารักษาโรคร้าย
ไทยหญิงชายเฮ็ดนำองค์ท่าน	เป็นสงกรานต์งานประเพณี
หลายร้อยปีฮู้เห็นเป็นนั้น	ปัจจุบันไทยสุขไทยสร้าง

(เมืองเฮาเอย เขือก เขือก เขือก เขือก)

-คนตรีรับ 1 เที้ยว-

๐ โอนอ องค์พระพ่อ	พระกุมิพล
คลให้ไทยสุกใสฮุ่งเฮือง	เรื่องเกษตรเศรษฐกิจพอเพียง
พลเมือง สิ้นทุกข์ทั่วหน้า	ขยันหาเฮ็ดกินพออยู่
เพื่อนำดูไทยบ่มีข้า	ไทยเฮาบูชาพระองค์เหลือล้น

(คนไทยเอย เขือก เขือก เขือก เขือก)

-คนตรีรับ 1 เที้ยว-

๑ โอนอ ขอพรองค์	พระโกสีย์เจ้า
กูบ้านเฮาพิทักษ์รักษา	องค์พระราชาทองไทยเฮานั้น
สบสุขสันต์ สิ้นพลันภัยโรค	นิราศโสภ พระชนม์ยืนยง
ให้พระองค์ทรงพระเจริญ	ชันษาเกินหมื่นปีเดื่อท่าน
(บุญครองเฮย เขือก เขือก เขือก เขือก)	

-คนตรีรับ 1 เที้ยว-

-ลำทำนองเตี้ยลา-

๑ ไ้ตาลา ลาที่ (ซ้า)	ขอให้โชคดีเกิดนะคุณเขา
เสียงจากน้องนางบ้านนา (ซ้า)	โชคดีเกิดหนาค่อยพบกันใหม่
ถ้าหากสนใจน้องขอบคุณ (ซ้า)	
๑ ก้นไกล ๆ กันแล้ว	คือเฮือแจวมันไกลจากฝั่ง (ซ้า)
คือดอกมะม่วงมันไกลจากต้น	ก้นให้แม่นหม่นหมอง
นั้นละนานวลนาง ๆ นา	หางตาเจ้าสักคำหล้า (ซ้า)
คิฉั้นขอลาไปแล้ว (ซ้า)	

-เตี้ยลาต่อ 2 เที้ยว-

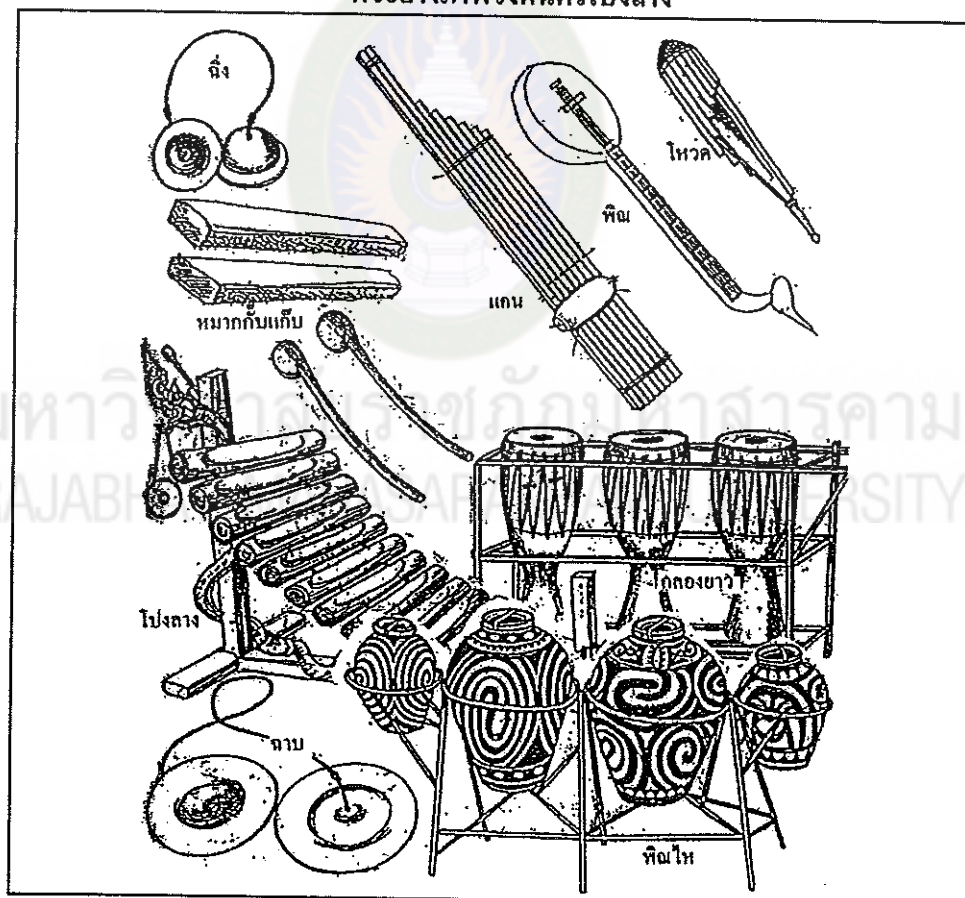
-ผู้แสดงรำเข้าโรง และปิดไฟ-

4.5 ดนตรีและเพลง

วงดนตรีที่ใช้บรรเลงประกอบการแสดง แสง สี เสียง เรื่อง ดำเนินมาโดยตรงสู่บ้านปรายக்கு ผู้วิจัยได้กำหนดให้ใช้วงดนตรีโปงลางอีสาน เป็นหลัก ยกเว้นบางครั้ง จะปรับเปลี่ยนใช้เครื่องดนตรีบางชิ้น จากวงดนตรีกันตรึม ของอีสานได้เข้าผสม ซึ่งจะมีเครื่องดนตรีที่จะนำมาใช้ ดังนี้

1. โปงลาง	2. แคน
3. พิณ	4. กลอง
5. ฉิ่ง	6. ฉาบ
7. กรับ	8. โห่ซอ
9. ซอ	

ตัวอย่างภาพวงดนตรีโปงลาง

ภาพที่ 31 ลักษณะวงดนตรีโปงลางอีสาน

ที่มา : (โมพี ศรีแสนรงค์, 2544 : 117)

4.6 ตัวละคร

ตัวละครที่ผู้วิจัยได้สมมุติขึ้นเพื่อแสดงบทบาทในการดำเนินเรื่อง ที่สร้างบทแสดง
ขึ้นใหม่ มีดังนี้

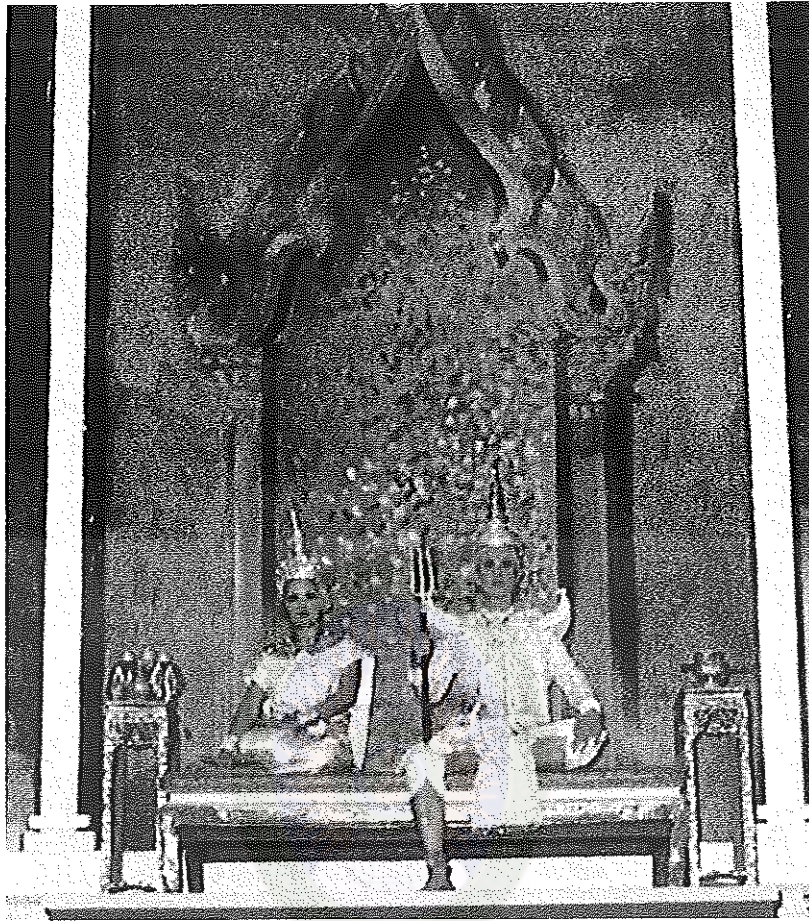
1. พระอิสวร
2. พระอุมา
3. พระนารายณ์
4. พระพรหม
5. เทวดา 4 องค์
6. นางฟ้า 8 องค์
7. พระเจ้าชัชรมันที่ 7
8. มเหสีพระเจ้าชัชรมัน
9. นางสนม 4 องค์
10. นางกำนัล (นางระบำ) 8 คน
11. นางสงกรานต์ (ทุงษเทวี) และพี่น้องรวม 7 องค์
12. เทพบุตร 4 องค์
13. เทพธิดา 4 องค์
14. คนธรรพ์ 4 องค์

4.7 ลักษณะเครื่องแต่งกายของตัวละคร

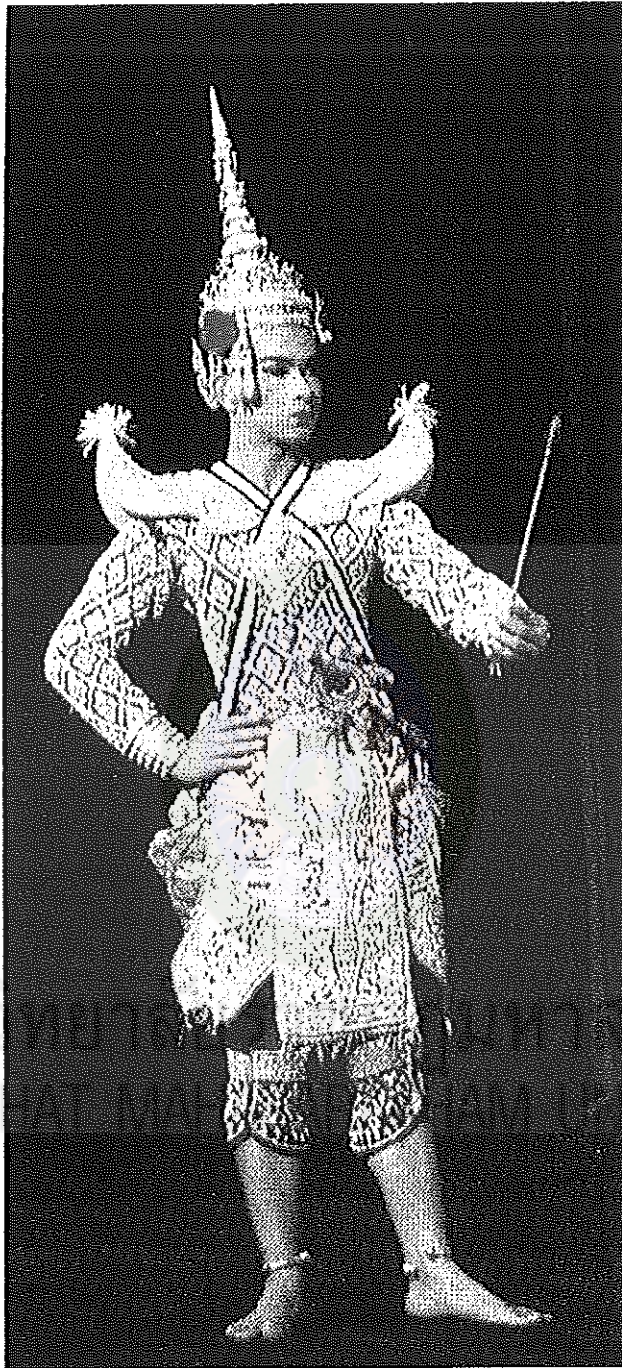
การแต่งกายของตัวละคร จัดเป็นองค์ประกอบสำคัญอย่างหนึ่งของการแสดงนาฏศิลป์ทุกประเภท ดังนั้น การสร้างบทบาทแสดงผู้ประพันธ์จะต้องกำหนดไว้ เพื่อเป็นแนวสำหรับผู้ที่จะนำไปจัดแสดงไว้ด้วย ดังนั้นในการสร้างบทบาทแสดง แสง สี เสียง เรื่องตำนานบุญสงฆ์บ้านยางกู๋ ตำบลมะอึ อำเภอรวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ดนี้ ผู้วิจัยจึงได้รวบรวมภาพลักษณะเครื่องแต่งกายของตัวละครจากเอกสารต่าง ๆ มานำเสนอเพื่อเป็นแนวทางดังนี้

ภาพที่ 32 ลักษณะการแต่งกายของพระอิศวร
ที่มา (กรมศิลปกร, 2544 : 11)

ภาพที่ 33 ลักษณะการแต่งกายของพระอุมา
ทีมา (ราณี ชัยสงคราม, 2544 : 50)

ภาพที่ 34 ลักษณะการแต่งกายของ พระนารายณ์
ที่มา (กรมศิลปากร, 2544 : 11)

ภาพที่ 35 ลักษณะการแต่งกายของพระพรหม
ทีมา (กรมศิลปากร, 2544 : 11)

ภาพที่ 36 ลักษณะการแต่งกายของเทวดา
ที่มา (สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระองศ์, 2549 : 56).

ภาพที่ 37 ลักษณะการแต่งกายของ นางฟ้า
ที่มา (สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระองศ์, 2549 : 57)

ภาพที่ 38 ลักษณะการแต่งกายของพระเจ้าชัยวรมันที่ 7
ที่มา (DHANIT YUPHO, 1963 : 137)

มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิราวุธวิทยาลัย
RAJABHAT VICHITRANAKHON UNIVERSITY

ภาพที่ 39 ลักษณะการแต่งกายของมเหสีพระเจ้าชัยวรมันที่ 7
ทีมา (วิมลศรี อุปรมย์, 2524 : 59)

ภาพที่ 40 ลักษณะการแต่งกายของนางสนมพระเจ้าชัยวรมันที่ 7
ที่มา (วิมลศรี อุประมัย, 2524 : 59)

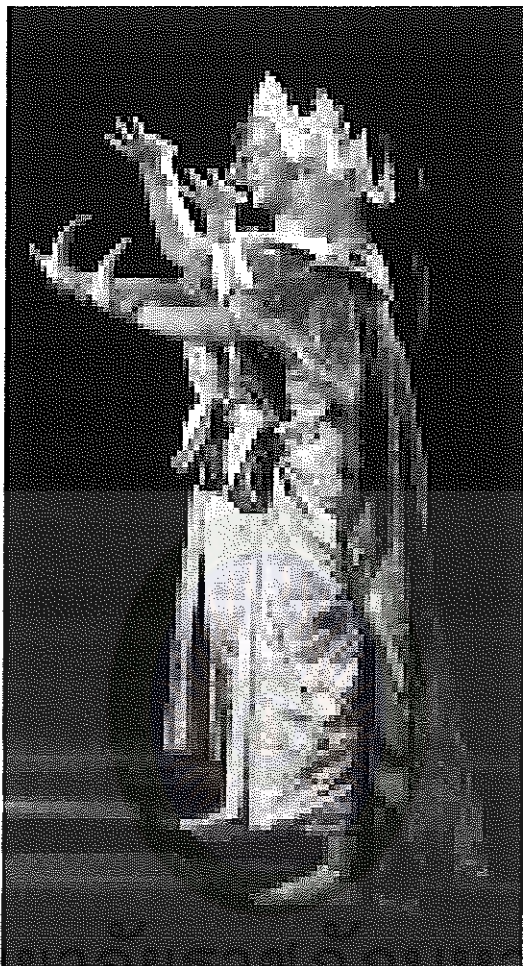
ภาพที่ 41 ลักษณะการแต่งกายของนางกำนัลทั้ง 8
ที่มา (กรมศิลปากร, 2525 : 98-99)

ภาพที่ 42 ลักษณะการแต่งกายของนางสงกรานต์ทั้ง 7
ที่มา (แปลก สนธิรักษ์, 2531 : 1)

ภาพที่ 43 ลักษณะการแต่งกายของเทพบุตร
ที่มา (กรมศิลปากร, 2526 : 3)

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ภาพที่ 44 ลักษณะการแต่งกายของเทพธิดา

ที่มา (สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระองศ์, 2549 : 126)

ภาพที่ 45 ลักษณะการแต่งกายของคนธรรมดา
ที่มา (กรมศิลปากร, 2535 : 17)